

HOE GOED HELPT HALT?

De resultaten van een alternatieve sanctie

Een onderzoek met een experimentele groep en een controlegroep werpt een nieuw licht op de alternatieve afdoening Halt. In het algemeen vertonen jongeren die deze afdoening hebben ondergaan daarna geen ander recidivepatroon. Bij jongeren die een aan bepaald profiel voldoen is wél sprake van een positief effect. Betere screening dus van jongeren in de toekomst, kan Halt effectiever maken.

door Ilse van Leiden en Henk Ferwerda

Ilse van Leiden is onderzoeker bij Advies- en Onderzoeksgroep Beke te Arnhem, Henk Ferwerda is directeur van dit bureau.

Voor jongeren die worden opgepakt door de politie vanwege lichte vergrijpen kennen we in ons land sinds vijftientig jaar een alternatieve sanctie: de Halt-afdoening. Halt startte in de jaren tachtig met een aanpak van jongeren die zich schuldig maakten aan vandalisme en graffiti. Na verloop van tijd werd de doelgroep van Halt uitgebreid van first offenders naar second offenders en ging Halt zich ook op andere relatief lichte vergrijpen richten zoals overlast, baldadigheid, diefstal en vuurwerkdelicten.

Een jongere die door de politie wordt doorverwezen naar Halt voert – samen met zijn ouder(s) – een of meerdere gesprekken met een Halt-medewerker, biedt indien relevant excuses aan het slachtoffer aan en verricht werkzaamheden en/of een leeropdracht. Daarnaast betaalt de jongere eventuele schade aan het slachtoffer. Met een interventie door Halt wordt beoogd de jongeren bewust te maken van hun gedrag en recidive te voorkomen. Door te kiezen voor een Halt-afdoening ontlopen jongeren een strafblad.

ONDERZOEKSDESIGN

In het licht van de toegenomen aandacht voor de effectiviteit van interventies en naar aanleiding van de verbrede toepassing van Halt is gedurende de afgelopen drie jaar een landelijk onderzoek verricht naar de effectiviteit van de Halt-

afdoening. Daarin is onder meer nagegaan of Halt bereikt wat het beoogt: het terugdringen van crimineel gedrag. Daarnaast is onderzocht wat de werkzame en niet-werkzame bestanddelen van de Halt-afdoening zijn.

Het onderzoeksdesign dat is gehanteerd, maakt het mogelijk om een causaal verband te kunnen leggen tussen de Halt-afdoening en het strafbare gedrag van de jongere nadien. In het onderzoek is namelijk gebruik gemaakt van een quasi-experimenteel design waarin sprake is van een experimentele groep en een vergelijkbare controlegroep. Terwijl de jongeren uit de experimentele groep na het plegen van een strafbaar feit en doorverwijzing naar Halt de verschillende elementen van de Halt-afdoening doorlopen, zijn de jongeren uit de controlegroep van het uitvoerende deel van de

Beide groepen jongeren zijn een jaar lang gevolgd

Halt-afdoening vrijgesteld. Evenals de jongeren uit de experimentele groep zijn de jongeren uit de controlegroep opgepakt door de politie en hebben zij (samen met hun ouders) de eerste gang naar Halt gemaakt. Beide groepen jongeren zijn een jaar lang gevolgd.

RECIDIVE

De resultaten van het onderzoek zijn op hoofdlijnen zeer eenduidig: jongeren die de Halt-afdoening doorlopen hebben, laten na verloop van tijd – na een half jaar en na een jaar – geen

ander recidivepatroon zien dan jongeren die van de Halt-afdoening zijn vrijgesteld. Jongeren die een Halt-afdoening hebben ondergaan plegen daarna met andere woorden niet minder, of minder ernstige, criminaliteit dan jongeren die deze interventie níet hebben gehad. Beide groepen jongeren blijken even vaak terug te vallen in strafbaar gedrag; een op de drie jongeren komt binnen een jaar opnieuw in contact met de politie wegens strafbaar gedrag. Het gaat dan vooral om delicten als overlast, baldadigheid, vandalisme en diefstal. Ofschoon jongeren wel aangeven door de Halt-afdoening te hebben ingezien dat ze verkeerd bezig zijn en de afdoening als een straf te ervaren, vertaalt dit zich niet in een vermindering van de recidive.

Nader inzoomen op de onderzoekspopulatie wijst uit dat het doorlopen van een Halt-afdoening bij bepaalde jongeren wel een positief effect heeft op recidive. Allereerst blijkt de Halt-afdoening een adequate maatregel te zijn voor jongeren die gevoelig zijn voor groepsdruk. Bij deze zogenaamde meelopers is sprake van een lagere en/of minder ernstige recidive nadat zij een Halt-afdoening hebben doorlopen dan wanneer zij hiervan zijn onthouden. Ten tweede is er een deelgroep van jongeren aan te wijzen die eveneens gebaat is bij een interventie door Halt. Het profiel van deze 'ideale Halt-jongeren' omvat de volgende kenmerken: first offenders woonachtig buiten de Randstad die de consequenties van hun gedrag inzien, weinig problemen hebben, zich sociaal gedragen en een positieve vrijetijdsbesteding hebben. Naarmate jongeren sterker aan dit profiel voldoen, is de

kans op een positief effect van Halt op recidive aannemelijker. Omgekeerd blijkt dat de Halt-afdoening niet geschikt is voor de meer problematische jongeren die al op jonge leeftijd riskante gewoonten hebben zoals het drinken van alcohol en gokken.

Gekeken naar de afzonderlijke bestanddelen van Halt blijkt dat het voor de recidive niet uitmaakt of een jongere een leer- of werkopdracht verricht, de straf meer of minder dan vijf uur beslaat of dat de jongere een of meerdere gesprekken met de Halt-medewerker voert. Ook blijken het treffen van een schaderegeling en het bestaan van een relatie tussen straf en delict geen invloed te hebben op het hernieuwd plegen van delicten. Met name deze laatste bevinding druist in tegen de veronderstelling dat het bestaan van een intrinsieke relatie tussen daad en sanctie van belang is voor recidivereductie. Wel blijkt spijtbetuinging van de jongeren positief samen te hangen met toekomstig crimineel gedrag. Jongeren die in het kader van de Halt-afdoening (mondeling of schriftelijk) excuses aan het slachtoffer aanbieden, plegen namelijk na de Halt-afdoening minder of minder ernstige strafbare feiten.

SCREENING

Uit het onderzoek komt naar voren dat Halt in de huidige vorm niet voor alle jongeren die zich schuldig maken aan lichte vergrijpen een adequate maatregel is om het gedrag een halt toe te roepen. Omdat Halt wel positieve effecten kan boeken bij jongeren die aan een bepaald profiel voldoen, is screening van jongeren van belang.

Nadat een jongere door de politie is opgepakt kan door professionals worden vastgesteld of Halt de juiste interventie is voor deze jongere of dat een andere maatregel geschikter is. De bevindingen bieden voldoende aangrijpingspunten om de invulling en toepassing van Halt vijftienvier jaar na dato te herzien. De minister van Justitie acht naar aanleiding van de onderzoeksresultaten een heroverweging van de Halt-afdoening zinvol. Een nadere invulling van screening van jongeren maakt hier een belangrijk

De minister van Justitie acht naar aanleiding van de onderzoeksresultaten een heroverweging van de Halt-afdoening zinvol

onderdeel van uit. Daarnaast zal er aandacht zijn voor andere dan wel nieuwe interventies voor die jongeren waarvoor de Halt-afdoening geen effectieve maatregel blijkt te zijn.

HALT IN DE ETALAGE

De onderzoeksresultaten maken het mogelijk de Halt-afdoening specifiek in te vullen en toe te passen zodat er in de toekomst van Halt verwacht mag worden wat het beoogt. Vergeleken met andere strafrechtelijke interventies is Halt een relatief jonge interventie. Van de veelal oudere interventies zijn de feitelijke effecten niet bekend. Het onderzoek naar de effecten van Halt is bijzonder omdat daarin voor het eerst in onderzoek naar strafrechtelijke interventies

WWW

Halt: Het Alternatief? De effecten van Halt beschreven. Henk Ferwerda, Ilse van Leiden, Nicole Arts en Albert Hauber. Arnhem, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, 2006. Het rapport is te downloaden van de websites van Advies- en Onderzoeksgroep Beke en het WODC, achtereenvolgens www.beke.nl en www.wodc.nl

gebruik is kunnen maken van een vergelijkbare controlegroep. Halt staat daarmee in de etalage en toekomstig onderzoek moet uitwijzen of de resultaten van Halt in vergelijking met andere interventies als goed of slecht te bestempelen zijn. <<